

ČASOPIS nejen PRO ČESKÉ DĚTI ŽIJÍCÍ V ZAHRANIČÍ

Krajánek

Leden 2020

Téma: Světové strany

Milé děti, máte nějaké oblíbené přísloví?
Že nevíte, co to přísloví je?
Tak já vám to prozradím.

Dříve se přísloví říkalo mudrosloví. Proč asi? Protože vyjadřuje nějaké moudro, nějakou chytrou radu nebo zkušenost, která nám má pomoci předejít zklamání nebo nás poučit, co se stane, když budeme něco dělat nějakým určitým způsobem.

Přísloví vymýšlejí lidé a vznikne většinou tak, že se nám nechce zdlouhavě vysvětlovat někomu, kdo dělá pořád stejnou chybu, co se stane, a tak vše shrneme do krátkého sousloví. Takové krátké a výstižné sousloví se pak lépe pamatuje a přísloví je na světě.

Přísloví, o kterém si dnes budeme povídat, vzniklo v době, kdy ještě nebyla elektřina, ale lidé už vymysleli vodní mlýn. Vodní mlýn byl velmi důležitý, protože se používal na mletí obilí, aby se z něj mohla vyrobit mouka.

Vodní mlýn byl velmi významný pro všechny sedláky v okolí. Sedláků bylo hodně a mlýn jenom jeden. Sedláci chodili do mlýna, jak se jim zachtělo, a divili se, že musí čekat v dlouhé frontě, než na ně přijde řada.

Někdy se museli vrátit bez mouky, protože mlýn fungoval, jen když mlýnským kolem protékala voda. V létě to nebylo moc často. Mlynář každý den sedlákům opakoval:

„Jestli chcete mít obilí pomleté dříve,
musíte si taky dříve ráno přivstat
a dříve přijít. Jen tak budete mít dříve
pomleto.“

Sami vidíte, že ta věta musela být pro mlynáře velmi dlouhá a než ji dořekl, často se sedláci začali v řadě hádat, kdo tu teda byl dřív.

Po nějakém čase mlynářovi došla trpělivost, a aby sedláky rychleji varoval, vše zkrátil do jednoho sousloví a začal na ně každé ráno volat už z dálky:

„KDO DŘÍV PŘIJDE,
TEN DŘÍV MELE!“

A tak vzniklo toto přísloví, které se používá dodnes, protože platí i v jiných případech. Například když někdo jde do lesa na houby až odpoledne, často už nic nenajde, protože ti, co přišli už ráno před ním, vše vysbírali.

Dokážete vymyslet další situace, kdy bychom mohli takové přísloví použít?

Obsah

2	Rudolfova přísloví	Kdo dřív přijde...
3	Úvodník	Rok 2020 je tady!
4-5	Téma	Světové strany
6-7	U krajánků	Může něco existovat bez času a prostoru?
8-9	Povolání	Nádraží
		Strojvedoucí
10-11	Volnočasovky	Křížovky a rébusy
12-13	Krajánci na cestách	Lago Maggiore
14-15	Putování za chutěmi	Kytičky ze Stresy
16	Víte, že?	Zajímavosti a výročí z Itálie
17	České stopy	Meda Mládková
18-19	Krajánková knihovna	Nakladatelství
20-21	Čtení na pokračování	Jak byla Eliška nemocná
22-23	Pověsti a legendy	Buchlovská lípa
24-25	Logohrátky	Hláška J
26-27	Hrátky s češtinou	Koncovky přídavných jmen
28-29	Jazykové hry	Výprava za sluncem
30-31	Komiks	Knedlík a hokej
32-33	Hrátky s přírodou	Vilémovický tis
34-35	Krajánkovo tvoření	Arktické dioráma
36	Kvíz	Itálie
Příloha	Logohrátky – namaluj si jezečka	

*Soutěžní kvíz
s Volnočasovkami!*

Krajánek

ČASOPIS nejen PRO ČESKÉ DĚTI ŽIJÍCÍ V ZAHRANIČÍ

Vychází 6. 1. 2020, časopis Leden 2020
měsíčník, ročník 7

Šéfredaktorka: Ivana Kačmaz

Editorka: Zdeňka Strigaro

Korektury: Ivana Bilošová, Zuzana Dorogiová,
Jana Rosell, Marie Švédová, Kristýna Vávrová

Titulní strana: Dana Morávková

Sazba: Ivana Kačmaz

krajánek@krajánekvesvete.cz

Vydává Krajánek ve světě z.s.

Rovné 5, 518 01 Dobré. IČO: 07369522

Předsedkyně: Lenka Kanellia

spolek@krajánekvesvete.cz

www.krajánekvesvete.cz

www.facebook.com/krajánekvesvete

© Krajánek ve světě z.s.

Rok 2020 je tady!

Starý rok již překročil osudnou hodinu a zavřel za sebou pomyslná vrátka. Lednem tak podle gregoriánského kalendáře začíná rok nový a s ním přichází nové začátky, nová předsevzetí a dobrodružství, ale i mnohá očekávání.

Slavíme už rok 2020! Krásné číslo, vidíte? Už se na ten nadcházející rok těšíte? A také se ptáte, co nového si pro nás nachystal? Jakých bude těch následujících dvanáct měsíců a jakou cestou se v tomto roce vydáme?

Podle čínského horoskopu bude rokem kovové Krysy a prý nám nic neodpustí. Ponese se ve znamení nových příležitostí, bude protkán změnami a doslova nezůstane kámen na kameni. Štěstí pak bude přát činnorodým a aktivním jedincům. A pokud chceme být skutečně úspěšní, měli bychom ve svých aktivitách začít myslet i na ostatní lidi. Nemusí se jednat hned o velká gesta, pokusme se ale každý den udělat jeden dobrý skutek...

Tak pojďme vyrazit s láskou a úsměvem na tváři vstříc novým dobrodružstvím, vždyť každý den může být začátkem něčeho nového.

Přejeme vám do nového roku jen to nejlepší a ať se vám po celý rok daří jít tím správným směrem, ať už jste kdekoli!

Za celou redakci Krajánka
Michaela Enžlová

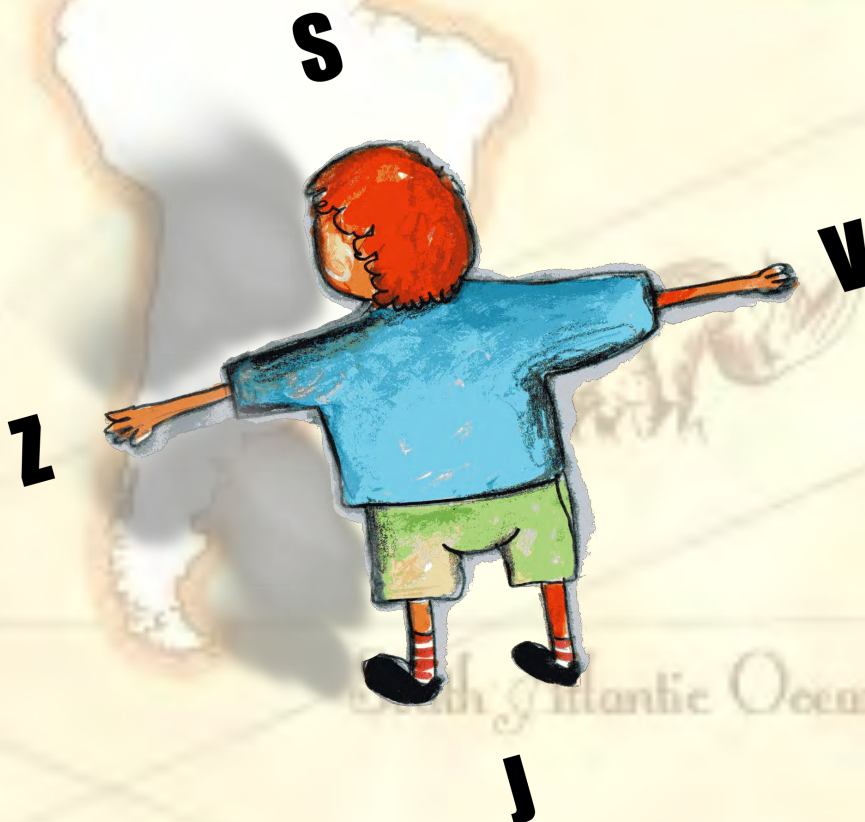
Světové strany

Jdu a jdu, jdu sem, jdu tam, jdu napravo, nalevo, jdu do lesa, z lesa, za teplem... Tak by asi chodil pračlovíček, o kterém jsme si povídali nedávno. Ale člověk dnešní, ten si to pěkně zkomplikoval! Ale také upřesnil a ujasnil. Vymyslel si totiž světové strany.

Člověk moderní si místa, která ho obklopují a která poznal na cestách, zaznamenal a zakreslil na papír. A tak vznikla **mapa**. Po spoustě neúspěšných výprav a ztroskotaných korábů obeplul člověk Zemi, a tím potvrdil domněnku o její kulatosti. Stačilo ji zakreslit: zrodil se **glóbus**!

A právě třeba na mapě a na glóbu, tam si můžeme vysvětlit **světové strany**. Nahoře nebo na špičce, tam je sever. Dole, tedy zespodu na glóbu, najdeme jih. Napravo na mapě je východ a proti němu nalevo západ. A máme je, hurá! Čtyři základní světové strany. **Sever, jih, východ a západ.**

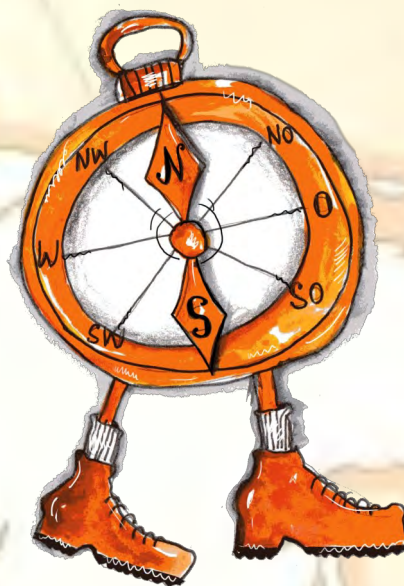

Říkáte si, copak na mapě, tam to najdeme,
je to tam i napsané! Ale co venku, jen tak?
Bez plánu, bez chytrého telefonu... Co tam?

Nebojte, já vám poradím!

A pak se nesplete
ani popleta.

Tam, **kde ráno vychází nad obzor sluníčko, je východ**. Jak snadné! Naproti východu, tam, **kde slunce zapadá, je západ**. A máme dvě! Zbývají sever a jih. Poučka z mapy, tedy nahoře a dole, nám nepomůže. Jak na to? Pomůžeme si třeba **kompasem** a najdeme východ. Když se k němu natočíme pravým bokem, levý bude směřovat na západ a sever budeme mít přímo před námi. Na jih zbyde jediné místo: za zády. Pravá ruka východ, sever před nosem.

Ale co v hustém lese, za mlhy nebo dokonce v noci? V pohádkovém lese se zeptáme kolemjdoucího Křemílka! A v tom obyčejném pozná správný zálesák **sever** podle toho, která strana kmene stromů je víc porostlá **lišejníky** nebo podle **strmější strany svahu mravenišť**. A v noci? Už od pradávna se lidé spoléhají na hvězdu jménem **Polárka**. Je nejjasnější hvězdou oje Malého vozu a směřuje celý rok na sever.

Tak a teď se neztratíte
ani za tmy, ani v lese, že ne?

Ať už na sever, jih, západ nebo východ, důležité je vykročit směrem SPRÁVNÝM.

MŮŽE NĚCO EXISTOVAT BEZ ČASU A PROSTORU?

REMO, 13 LET, HAAG

Ne, vše, co vnímáme, je určeno
časem a prostorem. Bez času
a prostoru nebudeme vnímat nic.
I když něco bude existovat,
nebudeme o tom vědět.

LUNA, 7 LET, HAAG

Ano, třeba Bůh
nebo andělé.

VINCENT, 8 LET, BRUSEL

Intelligence, odvaha, láska,
nebe, teplota, světlo a tma,
smrt, duch, vítr, bolest,
myšlení, Bůh, emoce, strach,
radost, smutek, vztek.

EMMA, 9 LET, GROß-UMSTADT

Myslím si, že andělé. Když se
večer před spaním dívám na nebe
a hvězdy, přemýšlím, jestli se na
mě můj strážný anděl dívá. Jestli
poletuje po nebi mezi hvězdička-
mi v noci, když všichni spí.

FILIP, 8 LET, ATHÉNY

Ano. Vesmír. Ve vesmíru
vlastně žádný čas ani prostor
neexistuje.

DENIS, 8 LET, PRAHA

Nuda.

EMMA SOPHIE, 7 LET, MILÁN

Bez času a prostoru může existovat Země.

TOBIÁŠ, 12 LET, KODANĚ

Bez času a prostoru nic existovat nemůže. Ale na druhou stranu věřím v převtělování u buddhismu. Takže vlastně nevím.

DAVÍDEK, 6 LET, ST. PÖLTEN

Třeba spěchání, to vlastně nemáš čas. Nebo Pokémon, ten se nedá změřit, protože vlastně neexistuje.

JIRKA, 14 LET, KŘIŽATKY

Myslím si, že naši zemřelí, jsou sice mezi námi, ale čas a prostor na ně neplatí.

ŠTĚPA, 11 LET, KŘIŽATKY

Radost. Radost je pocit a ten nepotřebuje čas ani prostor. A taky láska.

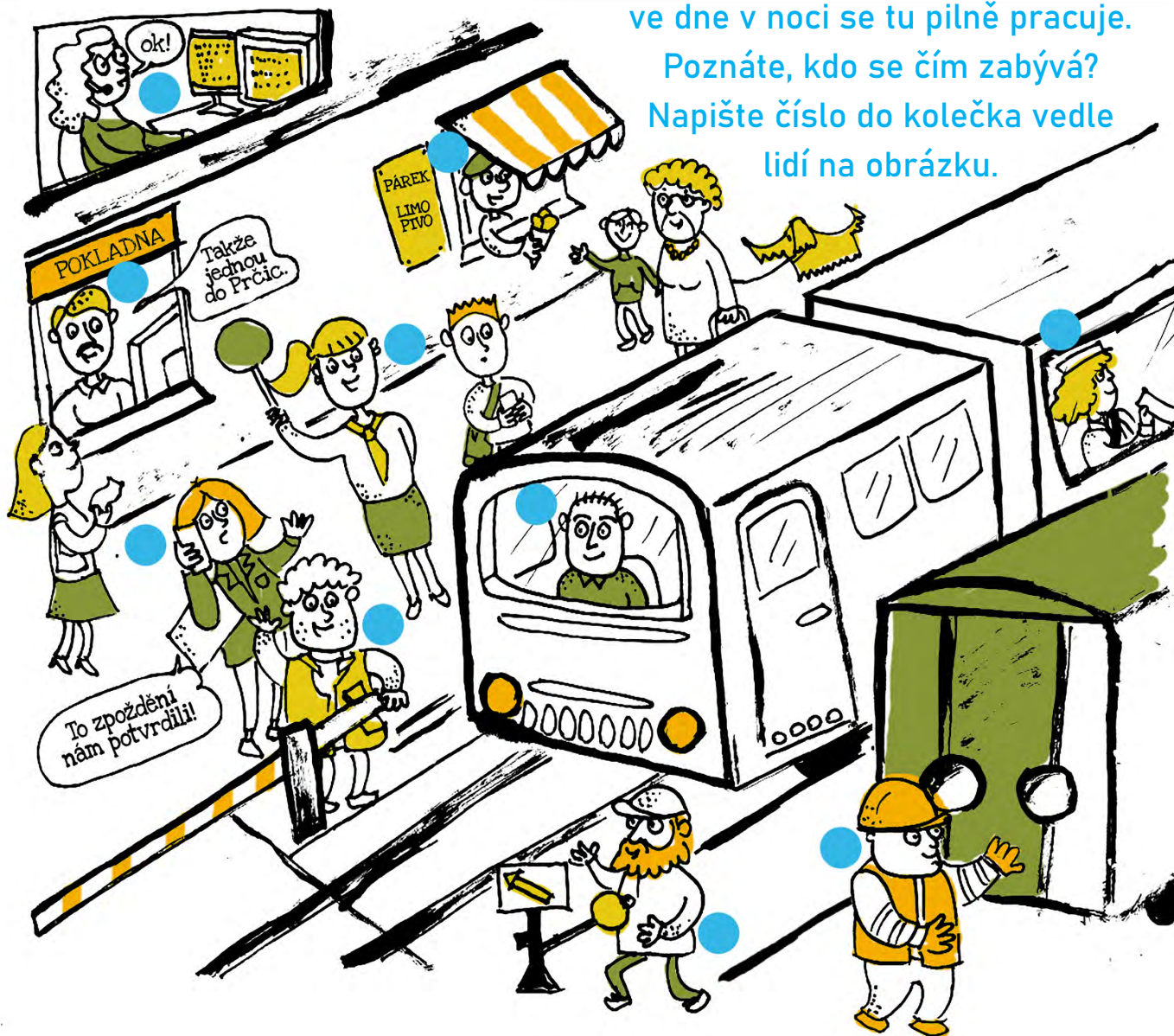
JAKOU KNIHU BYS DAL/A SVĚ KAMARÁDCE NEBO KAMARÁDOVI?

Odpověď pošli do konce ledna na e-mail krajanek@krajanekvesvete.cz. Otiskneme ji v březnovém čísle.

Nádraží

Na nádraží se pořád něco děje,
ve dne v noci se tu pilně pracuje.
Poznáte, kdo se čím zabývá?
Napište číslo do kolečka vedle
lidí na obrázku.

- 1 **Průvodčí Jana** prochází vagóny a kontroluje jízdenky.
- 2 **Pokladní Adam** za přepážkou vystaví cestujícím jízdenky nebo poradí správné spojení.
- 3 **Strojvedoucí Pavel** z lokomotivy řídí celou soupravu.
- 4 **Posunovač Martin** přemísťuje vagóny v prostoru nádraží nebo v depu kolejových vozidel.
- 5 **Výpravčí Zdeňka** stojí na nástupišti a signalizuje strojvedoucímu, jestli je vlak připraven k odjezdu.
- 6 **Prodavač občerstvení Tonda** nabízí občerstvení ve vlaku nebo na nádraží.
- 7 **Přednostka stanice Jana** má zodpovědnost za chod celého nádraží.
- 8 **Výhybkář Lukáš** obsluhuje výhybky, díky kterým vlak může najet na správnou kolej.
- 9 **Závorář David** musí ve správný čas zvednout nebo spustit závoru.
- 10 **Dispečerka Dana** má přehled o pohybu vlaků ve stanici a zajišťuje, aby nedošlo ke srážce.

Strojvedoucí

Jméno: Václav

Povolání: strojvedoucí ČD CARGO

Věk: 54

Bydliště: Sokolov, ČR

Čím jste chtěl být jako malý?

Jako každý malý kluk jsem měl snad každý měsíc vyhlédnuté to nej povolání, ale otec byl strojuvůdce a občas mě vzal s sebou na černo na mašinu... a volba byla jasná. Navíc doma jsem měl modely vláček, takže dráha mě brala jak velká, tak modelová.

Co vás na vaší práci nejvíc/nejmíň baví?

Baví mě celkově... Jízda vlaku, tj. řízení, sledování tratě a okolí... Každé roční období je jiné. Baví mě pestrost práce, kdy jsem na různých lokomotivách a tratích. A co mě nebaví? Asi nejvíc nástupy na směnu kolem půlnoci. Ale nedá se nic dělat, je to moje práce a dráha jezdí nonstop.

Bez čeho se ve své práci neobejdete?

Bude to znít zajímavě, ale neobejdu se třeba bez notebooku. V něm máme uložené veškeré pomůcky pro naši práci, jako třeba

jízdní řád. Ale nebojte, v případě poruchy notebooku existuje nouzové řešení, aby vlak odjel včas. Také musí fungovat lokomotiva, no a „fíra“ musí mít s sebou svačinu a pití.

V čem musí být člověk dobrý, aby mohl toto povolání vykonávat?

Důležité je, aby byl člověk zdravý, aby prošel lékařskými testy a psychotesty. Dále musí být flexibilní, nesmí mu vadit směny až 13 hodin dlouhé, v kteroukoliv denní i noční dobu, turnusový provoz. Určitě by měl být technický typ, musí si umět sám poradit a rozhodnout během pár vteřin.

Co byste poradil někomu, kdo se chce stát strojvedoucím?

Určitě by si měl o tomto povolání zjistit co nejvíce, nejen na internetu, ale i v provozu. Třeba se poptat samotných strojuvůdců, aby nebyl překvapený. Je to náročná, ale krásná práce.

Pár slov, která vaši práci nejlépe vystihnou.

Nejhezčí pohled na svět je ze stanoviště lokomotivy.

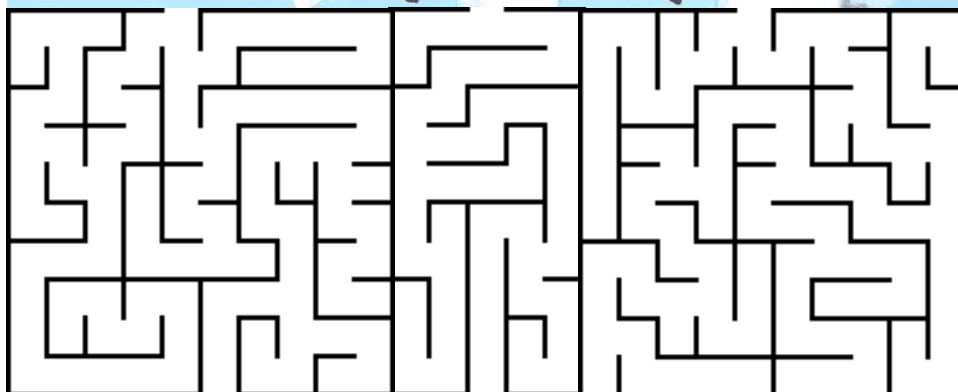

My tři králové jdeme k vám, štěstí, zdraví přejeme vám. Jak se králové jmenují? Kdo nese jaký dárek?

			A	Š	P	A	R
	A	L	T	A	Z	A	R
	E	L	I	C	H	A	R

Matyáš, Nové Město nad Metují

Na jednom českém nádraží mají tři *světové strany*. Náchod, východ a Poslední *stranu* ti prozradí tajenka osmisměrky.

Z	M	R	Z	L	I	N	A
E	E	Í	E	L	B	A	Z
L	M	L	Ř	Ž	Á	L	P
E	A	T	E	G	A	P	Š
N	R	Á	I	N	N	Y	CH
A	C	U	L	V	Á	K	L
O	O	D	Í	U	K	T	O
V	L	K	C	S	I	Á	P
M	A	F	I	E	T	N	A
R	Í	M	S	V	A	E	E
A	Z	Z	I	P	V	B	N

ALPY	PIZZA
BENÁTKY	PLÁŽ
ELBA	ŘÍM
ELENA	SICÍLIE
ETNA	ŠPAGETA
LUCA	VATIKÁN
MAFIE	VESUV
MARCO	VLK
MÍR	ZELENÁ
NEAPOL	ZMRZLINA

Jenom jedna ze stran ve vtipu je ale skutečně jméno světové strany. Víš která? Kterému státu patří všechna slova v osmisměrce?

Milí krajánci, věděli jste, že o severoitalském ledovcovém jezeru Lago Maggiore se doslechli dokonce i v Třeskoprskách, kde o něm v dobrodružstvích Čtyřlístku mluví jako o Lago Mago? Jezero Lago Maggiore leží západně od Milána v regionech Piemonte a Lombardie a jeho

severní špička sahá až do Švýcarska. Z výšky na něj shlížejí nádherně divoké alpské masivy a na jeho březích jsou usazená romantická městečka plná kostelních zvonů a prodavačů pizzy. U jezera panuje tak mírné klima, že tam dozraje klidně i citróny!

Na jezeře se nachází několik ostrovů, mezi nimi nejznámější Isola Bella se zahradou, kde žijí bílí pávi, voní exotické květiny a na kterou se jezdí dívat studenti zahradní architektury z celého světa. Ale my jsme se tentokrát vydali na okružní jízdu po jezeře, při které jsme se ani troš-

ku nenachodili, takže s sebou klidně vezměte i líného kamaráda! Nejdřív jsme se svezli výletní lodí, kde jsme se i dobře naobědvali, a potom vláčkem. Piráti už na jezeře dávno nejsou, takže ti vám den rozhodně nepokazí!

Parádní jízdu můžete začít už v Miláně: sedněte na vlak do městečka Arona. Od nádraží je to pár kroků k přístavišti. Určitě jste si předem udělali rezervaci, a tak stačí zaplatit a vyzvednout jízdenky, které platí na loď i na vlak. A hurá na palubu! Usadte se pěkně venku a nejlépe

vlevo, ať vidíte západní břeh jezera: prázdninovou Stresu s výstavními hotely, Boromejské ostrovy se zámekem i rybářskými domečky, tajemné ostrůvky ve švýcarské části jezera. A pozor, vystupovat! Už jsme ve švýcarském Locarnu!

V Locarnu se projdete po nábřeží (mají tu super hřiště!), ale pak honem na nádraží, vlak do Domodossoly nečeká! Vyveze vás do městeček Re a Santa Maria Maggiore (380 a 830 m n. m.), kde můžete vystoupit a pokochat se Alpami. Jen pro samé kochání nepropásněte

poslední spoj! Vyhlídky na horské planiny, pasoucí se krávy a lesy později vystřídá městská zástavba v Domodossole, kde přestoupíte na další vlak a vrátíte se zpátky do Arony, nebo třeba rovnou do Milána. Tak zase příště, Lago Maggiore!

Kytičky zě Stresy

Tyhle křehké a lahodné sušenky poprvé připravil cukrář Pietro Antonio Bolongaro v severoitalské Strese v roce 1857, a to ne u ledajaké příležitosti: podávaly se při prvním přijímání budoucí italské královny Markéty Savojské, tehdy ještě malé princezny. Tolik jí zachutnaly, že se později staly oficiální dobrotou královského dvora. A proč mají tvar kytičky? Protože Markéta se italsky řekne Margherita a to znamená kopretina! Víte, jaká další italská pochoutka nese královnino jméno?

Budeme potřebovat

- 5 vařených žloutků
- 460 g hladké mouky
- 170 g bramborového škrobu
- 150 g moučkového cukru + navíc na pocukrování
- 350 g změkklého másla
- strouhanou kůru z jednoho pomeranče nebo citronu (neošetřeného)
- sůl

Náročnost:
jednoduché

Doba přípravy:
45 minut
+ 60 minut
v lednici
Pečení: 15 minut

1

Nejprve uvaříme vejce natvrdo, necháme vychladnout, oloupejme a vyjmeme z nich žloutky.

2

Utřeme změkklé máslo s cukrem, přidáme nastrouhanou kůru z citrusu, špetku soli a rozmačkané žloutky. Do směsi po částech prosejeme mouku a škrob a rychle těsto vypracujeme.

3

Necháme jej hodinu odpočinout v lednici.

4

Na pomoučeném válu těsto vyválíme na výšku 5–6 mm a vykrajujeme kytičky, ale můžete si vybrat formičku podle libosti.

5

Kytičky pečeme v troubě předehřáté na 170–180 °C po dobu 15 minut.

6

Po vychladnutí kytičky bohatě pocukrujeme.

Dobrou chuť!

Buon appetito!

Víte, že **uvnitř Itálie najdete dva samostatné městské státy**? Jsou to Republika San Marino a nejmenší stát na světě Vatikán.

Víte, že **žádná jiná země v Evropě nemá tolik sopek jako Itálie**? Je to způsobeno tím, že italský poloostrov leží na zlomové linii. Tři hlavní sopky, Etna, Stromboli a Vesuv, byly aktivní v posledních 100 letech.

Víte, že italský vědec **Galileo Galilei** (1564–1642) je jednou z nejvýznamnějších osobností fyziky a kosmologie? Kvůli tvrzení, že Země obíhá kolem Slunce, byl vězněn církví. Ta se omluvila až v roce 1992.

Víte, že **pět z nejslavnějších světových malířů** – Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Sandro Botticelli, Raffael Santi a Tizian, pocházelo z Itálie?

Meda Mládková

„Když ustoupíš a slevíš ze svých požadavků, nikdy nedostaneš to nejlepší.“

Světově uznávaná sběratelka umění a mecenáška, zakladatelka Nadace Jana a Medy Mládkových a Musea Kampa v Praze.

Narodila se jako Marie Sokolová 8. září 1919 v Zákupích a vyrůstala v rodině sládka zámeckého pivovaru. Ke jménu Meda přišla kvůli mamčině strachu. Otec byl tyran a jméno Marie nesnášel. Maminka ji tedy oslovovala jen Mädchen – holčičko. Něžněji Medi – Meda.

Odmala hovořila česky i německy, hodně četla a psala si deníky. Když vypukla druhá světová válka, opakovala: „Já jsem a vždycky budu Češka!“ Jelikož se chtěla věnovat tanci, stala se operetní

tanečnicí a odjela tančit do Vídně. Po válce se do Prahy vrátila, ale dlouho zde nevydržela. Češi nenáviděli vše německé, a ona měla německou matku. Odjela do Švýcarska, kde vystudovala francouzštinu a ekonomii. Vdala se za bohatého belgického šlechtice, jménem Remi. Díky němu objevila úžasný svět umění a obrazů. Pomáhala zde také vydávat časopis v češtině.

Roku 1955 potkala dva osudové muže, kteří jí změnili život. Jan Mládek byl významný bankéř, do něhož se bezhlavě zamilovala. Rozvedla se s Remim a začala studovat výtvarné umění v Paříži. Druhým byl František Kupka, jehož obrazy ji ohromily. Rozhodla se, že se o nich dozví celý svět.

S Janem se odstěhovali do Ameriky, kde studovala americkou literaturu a dějiny umění. Kupovala tu staré domy a jako šikovná řemeslnice i z té nejškaredější barabizny dokázala vytvořit obdivovaný dům, jež výhodně prodala, a za vydělané peníze kupovala Kupkovy obrazy. S mužem vytvořili v USA jednu z nejvýznamnějších sbírek střeoevropského umění, kterou následně věnovala zemi, odkud oba pocházeli.

Získala několik ocenění a její jméno nese i vesmírná planetka.

Nakladatelství

V letošním roce vás, krajánci, chceme seznámit s tím, jak vzniká kniha. Představíme vám povolání, která provází knihu od první myšlenky až po přečtení čtenářem. Dnes začneme povoláním nakladatele. Nakladatel je ten, kdo prostřednictvím nakladatelství vydává knihy – použije své peníze na jejich výrobu a zařídí pak jejich prodej. Mezi dobrá česká dětská nakladatelství patří například Meander, Běžiliška či Baobab. My jsme položili několik otázek Barboře Kodetové z nakladatelství Altenberg.

nakladatel – spisovatel – básník – ilustrátor – editor – grafik – překladatel – knihkupectví – audiokniha – čtenář

Máte malé nakladatelství, které vedete spolu s manželem. Jak se to stane, že si člověk založí nakladatelství?

Oba máme s manželem rádi literaturu a ta myšlenka v nás zrála velmi dlouho. Touha mít nakladatelství byla ale tak silná, že jsme ho prostě jednoho dne založili. Začátky byly krásné. Hned první kniha se totiž stala bestsellerem v kategorii „pro děti a mládež“, a to nás hodně povzbudilo do další práce.

Jaké všechny kroky knihu čekají od nápadu k vydání?

Nejdříve musí vzniknout text. Pak následuje jeho redakce, jazyková korektura, grafická úprava a poslední korektura před tiskem. Pokud je kniha ilustrovaná, je potřeba také ilustrace převést do tiskové podoby a zapracovat do textu. Stejně tak je potřeba vytvořit obálku. Všechno toto dnes vzniká na počítači. V závěrečné fázi se také nesmí zapomenout na rozměr knihy, velikost písma a třeba i na to, zda bude kniha vázaná nebo brožovaná. Následně se s tiskárnou domluví technické vlastnosti knihy, jako

třeba typ papíru nebo náklad, a kniha se může tisknout. Příprava jedné knihy trvá několik týdnů, či spíše měsíců.

Jaká je ve vašem nakladatelství nejprodávanější dětská knížka?

A čím to, že je tak úspěšná?

Je to kniha Flandil ve školce od Barbory Hamblin. Vypráví o malém šnečkovi, který nastupuje do mateřské školky a v jedné kapitole je mu smutno po mamince, v další mu někdo ve školce ubližuje, pak se bojí zpívat na Mikulášské besídce atd. Zkrátka zažívá podobné věci, jako všechny děti ve školce. Její úspěch spočívá asi v tom, že odkrývá pocity dětí, které začnou do školky chodit, a také v tom, že krásně ukazuje možnosti, jak se dá vést rozhovor mezi rodiči a dětmi, jak mluvit o pocitech a jak je uznat. Získala si srdce mnoha dětských čtenářů, ale i rodičů a dokonce prarodičů. Máme na ni krásné ohlasy a stále chodí další a další.

Nakladatelství Altenberg vydává původní českou tvorbu, literaturu pro děti a mládež, překlady z jihoslovanských jazyků a knihy s tematikou zdravého životního stylu. Vzniklo v roce 2016 a během prvních tří let vydalo 14 knih. Posledním titulem je rozměrově největší kniha – komiks pro mládež *Obušky a něžná revoluce: příběh listopadu 1989*.

ALTENBERG

Co vám nejvíce pomáhá dostat knihu ke čtenářům?

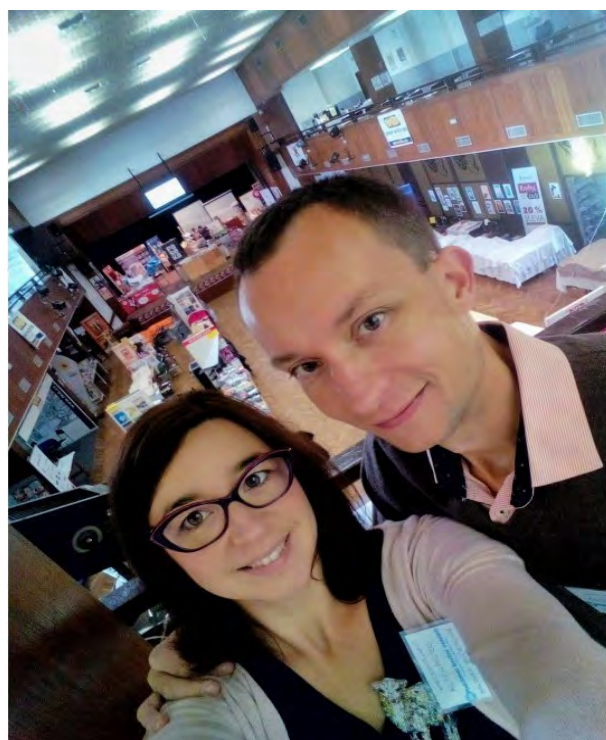
Nejlepší reklama je určitě osobní doporučení spokojeného čtenáře. Takže stačí prodat jeden kus a kniha se pak prodává sama... Ale tak jednoduché to pochopitelně není. Každá kniha si cestu ke čtenářům nachází jinak a univerzální recept neexistuje.

Máte malé děti. Kolik knížek dostaly vaše děti loni k Vánocům?

To víte, že každá z dcer alespoň jednu knížku k Vánocům či k narozeninám dostane. Ale zahlcovat je nemusíme. Chodíme také do knihovny a naše holky si (asi po vzoru rodičů) občas nějakou knížku vyrobí i samy.

Co byste vzkázali dětem, které mluví dvěma jazyky?

Aby si toho pokladu velmi vážily. Jazyk je bránou do světa jiné kultury a tradice. Pro každého je velkým obohacením, a ne nadarmo se říká: „Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem.“

Manželé Kodetovi

Černoočko

Jak byla Eliška nemocná

„Héééééépčík!“ probudí se jednoho rána Pampeliška Eliška s ohromnou rýmou. „Héééé, héééé, héééé... pčík!“ kýchne si znovu. A ejhle, celá zezelená! Co je to za prapodivnou nemoc? Teď je víla oranžová, pak zase žlutá... Mění barvy jednu za druhou. „Fany, můžeš ty nebo Petra přijít? Nějak mi není dobře.“ Fany je u ní cobydup. „Uvařím ti pampeliškový čaj s medem, to tě postaví na nohy,“ slibuje. „A zavolám doktora, pro jistotu,“ dodává Fany.

Zatím si Černoočko vyrazí se proletět. Létání on moc rád. Jen tak si létá po lese, když zahlédne dřevěný domek. „Kdopak v něm asi bydlí?“ nakukuje zvědavě Černoočko. Ale nikde nikdo, jen v rohu si vrní malé kotě. Neposedný rošťák vlétne dovnitř. Na stole leží

kniha. „Modro, modro, modrosvět, všechno modré a teď hned!“ přečte na jedné stránce. Vtom bouchnou dveře, strašidýlko se lekne, vytrhne stránku a vyletí ven.

Fany zatím u Elišky otevře okna, aby vyvětral. Vykoukne ven a celý svět zmodrá. „Dneska se teda dějou věci,“ mudruje si. O chvíli později přijde doktor Uzdravule a prohlédne Elišku. „Nic jí není, klasická pampeliškolóza. Hodně vitamínů, teplý čaj a vyležet se. Na to měnění barev jí dejte ráno a večer tyhle kapky a za tři dny bude jako rybička!“ „No ale proč je všechno modré?“ ptá se Fany. „Modrý svět, to není můj obor, pane. Já jsem tady přes víly,“ poroučí se Uzdravule. „V tom bude mít zase určitě prsty Černoočko,“ pomyslí si žabák.

Zpátky v lese projde kolem strašidýlka modré kotě: „Tos to teda vymňoukl.“ „To teda,“ vydechne Černoočko a zkouší zaklínadlo pozpátku: „Denh d'et a érdom onhcešv, těvsordom, ordom, ordom!“ Marně. „Nedá se nic dělat, musím přiznat barvu,“ spěchá strašidýlko za Eliškou. Ta by mu snad mohla poradit, však umí kouzlit.

„To ty, vid’?“ říká přísně Fany, sotva malého lumpa uvidí. „To já,“ potvrzuje strašidýlko. „Ale omylem, já jsem jen četl...“ vypráví Fanymu, co se stalo.

„Heeeepčík!“ probudí se zase Eliška. Už je jí lépe a má lepší náladu. „Poslouchej, co Černoočko zase natropil,“ líčí Fany, proč je vše modré. „Aha...“ zamyslí se Eliška a pousměje se.

„Zkus to říct pozpátku a desetkrát poskočit.“ Černoočko skáče, jak nejvýš může, a opakuje zaklínadlo pozpátku. Nic.

„Možná se u toho musíš desetkrát zatočit,“ radí zase víla a potutelně se usmívá. Nic.

„Zkus stojku.“ Nic. „Hvězdu?“ Nic. „Kotrmelec?“ Nic. Černoočko se může přetrhnout, aby splnil vše, co mu víla radí. Víla se směje čím dál tím víc.

„Piruetu?“ dobírá si Eliška strašidýlko ještě jednou. A náš rošťák se opravdu poctivě snaží. „Tak a teď to už jen řekni rychle třikrát za sebou a hotovo!“

„Denh d’et a érdom onhcešv, těvsordom, ordom, ordom! Denh d’et a érdom onhcešv, těvsordom, ordom, ordom! Denh d’et a érdom onhcešv, těvsordom, ordom, ordom!“

A hurááááá! Vše je zase, jak má být.

Eliška už je skoro zdravá a svět hýří barvami. Jen Černoočko by rád věděl, kdo v dřevěném domečku bydlí. Ale po dnešním zážitku od něj bude zase alespoň na chvíli klid.

První příběhy o Černoočkovi,
Pampelišce a žabáčcích najdete
ve vydáních
č. 07+08/2016–07+08/2017.

Buchlovská lípa

Při prohlídce hradu Buchlova vedou první kroky návštěvníků na terasu vedle vzrostlého stromu, kterému se říká Lípa neviný a k němuž se vypráví starodávný příběh...

Buchlovští páni mívali často spory o právo lovit zvěř v buchlovských lesích se svými sousedy – velehradskými opaty. Nejednomu buchlovskému pánu bylo proti mysli, aby opati lovili v jeho lesích zvěř, kterou chránili a ošetřovali jeho myslivci. A tak někdy páni dělali opatům naschvály a problémy a vznikaly z toho žaloby a spory. Zvláště napjaté vztahy byly mezi oběma stranami za pana Jindřicha ze Zástřizl ke konci 16. století. Hradní pán byl velmi zle znepřátelen se svými sousedy.

Vyjel si tak jednoho dne pan Jindřich na lov doprovázený jen svým věrným a oblíbeným zbrojnošem, který se jmenoval Jiří Vlček.

Byla to náhoda, nebo zly úmysl? Kdo ví! Zkrátka pan Jindřich se v lese potkal s jedním z myslivců z velehradského opatství. Jan Pekař se jmenoval. Ten se na pána zákeřně vrhl a těžce ho pobodal.

A co zbrojnoš? Bylo přece jeho povinností svého pána chránit! Jenže vylekaný Vlček nejenže svého pána nebránil, ale dokonce zbaběle utekl.

Teprve po dlouhé době našli lidé pana Jindřicha v lese v mdlobách a odnesli ho na hrad. Zraněný pán začal svého zbrojnoše podezírat z přátelství

s myslivcem sousedního znepřáteleného panství a ze zrady.

Zbrojnoše Vlčka zajali a vsadili ho do věže Andělky. Nebohý mladík byl podroben bolestivému mučení. Marně však mladý zbrojnoš přísahal, že je nevinný. Soudcové ho odsoudili za zradu a vynesli ortel smrti. Byl Vlček na místě činu? Byl! Pomohl svému pánovi? Ne, a ještě utekl! Byl tedy vinen.

Nešťastný chlapec přemýšlel, jak se zachránit a očistit svou čest. Těsně před popravou spatřil na terase poblíž popraviště růst mladou lipku. Dostal nápad a požádal o splnění posledního přání: „Jsem nevinen! Dovolte mi to dokázat! Vyhrabu ze země tuto malou lipku, zasadím ji kořeny vzhůru, a pokud se do jara zazelená, bude to znamení mé nevinny.“

Soudci se rozhodli počkat na výsledek a odložili rozsudek. Zjara se ke všeobecnému údivu lipka skutečně obsypala pupeny, ze kterých vyrašily listy. Tak si mladý zbrojnoš Vlček zachránil život, byl slavnostně zbaven obvinění a bohatě odškodněn.

Tato prazvláštní lípa stojí na buchlovském nádvoří již více než 400 let. Pokud se na Buchlov někdy vydáte, všimněte si, že tvar větví více než korunu stromu připomíná kořeny...

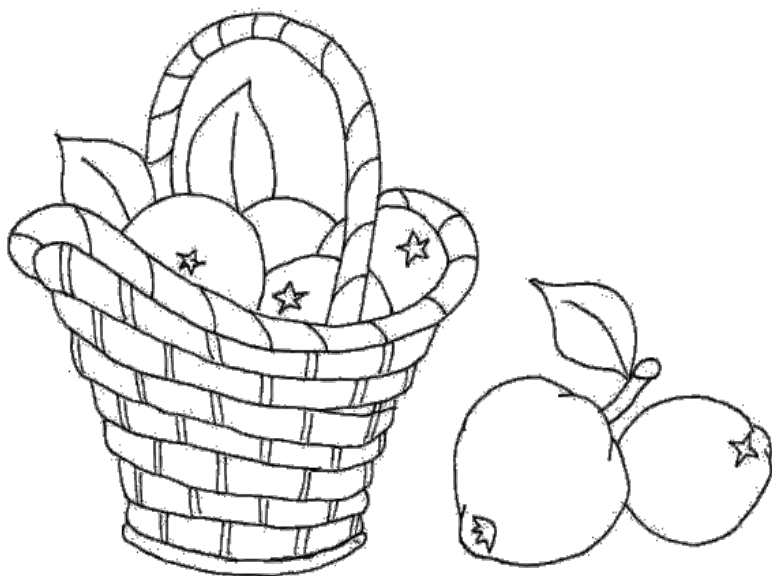
Hláška J

Dnes začneme pořádnou rozcvičkou:

Zvedněte ruce nahoru a snažte se co nejvíce vytáhnout, jako když trháte jablíčka. Tak teď si představte, že dáváte jablko do košíčku – dřep. A opět nahoru a natáhněte se pro další jablko... Dřep... A nahoru... Dřep... Protože jsou ostatní jablka vysoko, natáhněte se, co nejvíce to půjde, stoupněte si na špičky a vytahujte se, jak nejvíce dokážete.

Jablíčka jsou krásná a šťavnatá, tak ani jazyk nezahálí. Vyplázněte jazyk a olizněte si horní ret, potom dolní ret, pak celá ústa. Nyní nafoukněte ústa a převalujte vzduch zprava doleva, tak že se vám střídavě tváře vyboulí, jako byste tam měli veliký kus jablka.

A protože již dobře víte, že je důležité také správné dýchání, pořádně se zhluboka nadechněte nosem a vydechněte ústy. Vše zopakujte tolikrát, kolik je jablíček v košíku.

Tak a hurá na hlásku **J**!!!

Jenda jede k nám.
Jako velký pán.
Přivezl k nám **J**aničku,
byl tu s ní **j**en chvíličku.

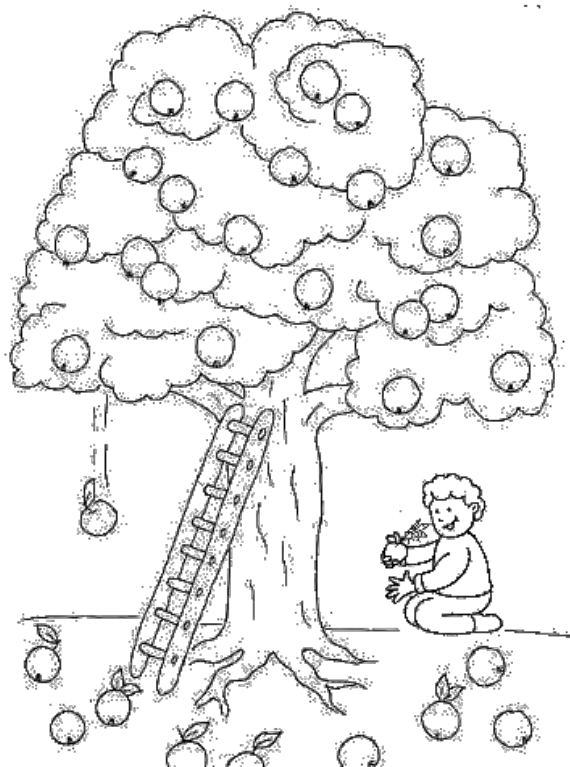
Hláška J je jednoduchá a většinou s ní nebývá problém.

U hlásky J jsou ústa volně a špička jazyka se opírá o dolní zuby. Při vyslovení J se zvedá hřbet jazyka a k vyvození hlásky J se využívají samohlásky: Í-Á, Í-É, Í-Ó, Í-Ú. Do široka se usmějte a opřete špičku jazyka za dolní zoubky. Zkuste prodlouženě říkat ÍÁÍÁ tak dlouho až se ozve IJÁ. Potom zkuste vyslovit samostatné J.

Jenda sedí pod **j**abloní,
jablíčka až k němu voní.
Jedno spadlo, hned **j**ej zvedl.
To **j**e pěkné, **j**emine!
Ještě **j**edno nedojedl
a už má chuť na **j**iné.

Jablůňka má **j**ablíčka,
jedno jedla **J**anička.
Jablíčko **j**i prozradilo,
jak **j**ej slunce osladilo.

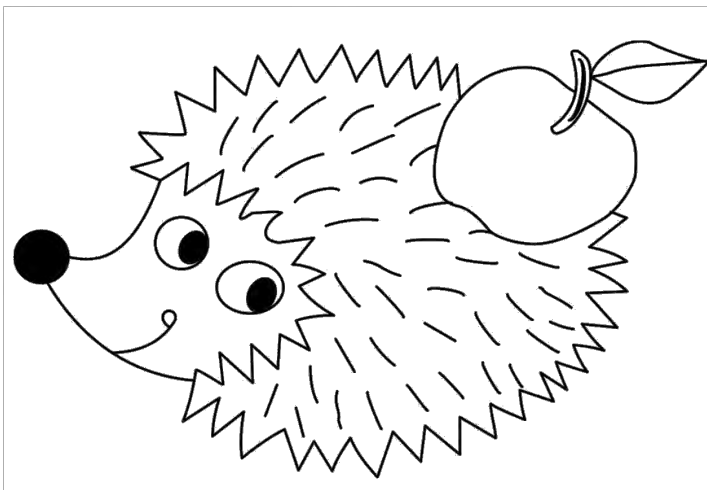

Zakroužkujte písmenka j – zelenou barvou ta na začátku slova, červenou ta uprostřed a žlutou ta s j na konci slova.

Podej, Jano, Iloně
jedno jablko z _ _ _ _ _ .
Jendo, Jendo, Jeníčku,
namaluj nám _ _ _ _ _ !
Jéje, jéje, jása Helena,
v hájku vidím _ _ _ _ _ !
Jája koupí v obchůdku
jablíčko a _ _ _ _ _ .

Dokážete doplnit rýmy?

Namalujem ježečka,
jak se koulí z kopečka,
bodlinky má na hřbetě,
když ho zlobíš, píchne tě.
Lesem běhá jen tak bosý,
jablíčka prý dětem nosí.

Vytiskněte si přílohu a pokuste se namalovat ježečka.

KONCOVKY PŘÍDAVNÝCH JMEN

Tentokrát budeme procvičovat psaní **i-í-y-ý** v **koncovkách pří-
davných jmen podle vzoru *mladý* a *jarní***. Kartičky si vytiskně-
te, podlepte nebo zalaminujte a vystříhejte. Potom už můžete
slovům přiřazovat správný vzor. Můžete jej označit třeba ko-
líčkem na prádlo nebo kancelářskou svorkou. Na zalaminova-
né kartičky lze psát obyčejným fixem a poté vše zase smazat.

Prima zábavu přeje Krajánek

rychl_ zajíc

i í y ý

mil_ děda

i í y ý

ušat_ králíci

i í y ý

zvadl_ tulipán

i í y ý

ospal_ lvi

i í y ý

včel_ med

i í y ý

pomal_ šneci

i í y ý

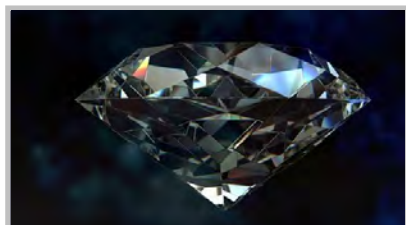
osl_ uši

i í y ý

okurkov_ salát

i í y ý

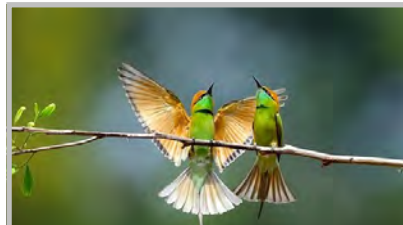
prav_ diamant

i í y ý

ps_ spřežení

i í y ý

mal_ ptácci

i í y ý

zamrzl_ rybník

i í y ý

vesel_ kluk

i í y ý

fotbalov_ tým

i í y ý

želv_ krunýř

i í y ý

bylinkov_ čaj

i í y ý

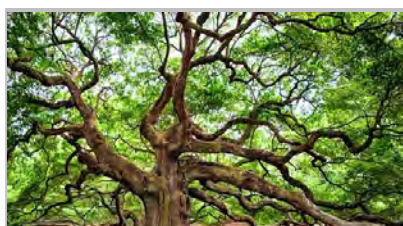
čap_ mlád'ata

i í y ý

praskl_ talíř

i í y ý

křiv_ strom

i í y ý

koz_ mléko

i í y ý

Výprava za sluncem

Ahoj! Zdravím vás. Jsem Zuzka, mám bráchu Jonáše. A víte, naše máma je trochu šílená. Nebo má aspoň bláznivé nápady.

O víkendu si usmyslela takový pokus, hru, nevím, jak to nazvat. Půjdeme na celodenní výlet za sluncem. Prostě se pokusíme celý den mít slunce před sebou. A uvidíme, kam dojdeme. „Zítra má být slunečno,“ mrkla na nás v pátek večer. „Takže výprava se koná!“

Začali jsme na poli za naším městem chvíli po východu slunce. Nejdřív jsme tedy šli na východ. Měli jsme začátek trochu promyšlený, abychom byli spíš v přírodě, nezapadli hned zase do města a nemuseli řešit jen semaforey a přechody křižovatek. To se docela podařilo. Postupně jsme se stáčeli k jihu, nebo teda nejdřív na jihovýchod.

Často jsme se zastavovali a dočerpávali zásoby. Bylo to zvláštní – nemít vlastně žádný cíl, jen směr – a ten se navíc pořád trochu měnil.

Teď je zima, a i když teda zas taková zima není, dny jsou krátké. V létě bychom byli určitě na pochodu o několik hodin déle.

Během odpoledne, kdy už jsme mířili k západu, jsme najednou dorazili k docela širokému potoku. Na dohled nebyl nikde žádný most ani jiná možnost, jak potok překonat.

Máma s tátou se na sebe podívali: „To přece nevzdáme!“ rozhodla máma. „Už jsme došli skoro na západ.“ Kam jsme teda došli, jsme úplně přesně nevěděli. Moc jsem doufala, že se dostaneme zas v pořádku domů. Ani jsem už po celém dni vůbec nedovedla odhadnout, jakým směrem bydlíme.

Jonáš navrhl, že postavíme most. Jenže z čeho?

Máma zkoušela klackem hloubku vody a zjistila, že by bylo nejjednodušší si sundat boty a ponožky, vyhrnout kalhoty a potok přebrodit. Táta strčil prst do vody. „Brrr,“ zakňučel a hned ho zas vytáhl zpátky.

Ze samého promýšlení jsme si dali další svačinu a pak už se najednou začalo stmívat. Proto jsme začali spíš řešit, jak se dostaneme domů, než jak se dostaneme na druhou stranu potoka. Stej-

ně už bychom teď zas měli jít spíš podél potoka než přes něj.

Mobil nás odnavigoval na nejbližší autobusovou zastávku. Tam jsme museli dost dlouho čekat.

Táta nám chtěl všem zkrátit čekání, a tak navrhl, že má taky něco suprového na orientaci a směry. Ta hra se jmenuje Roboti. Všichni jsme se na něj udiveně podívali.

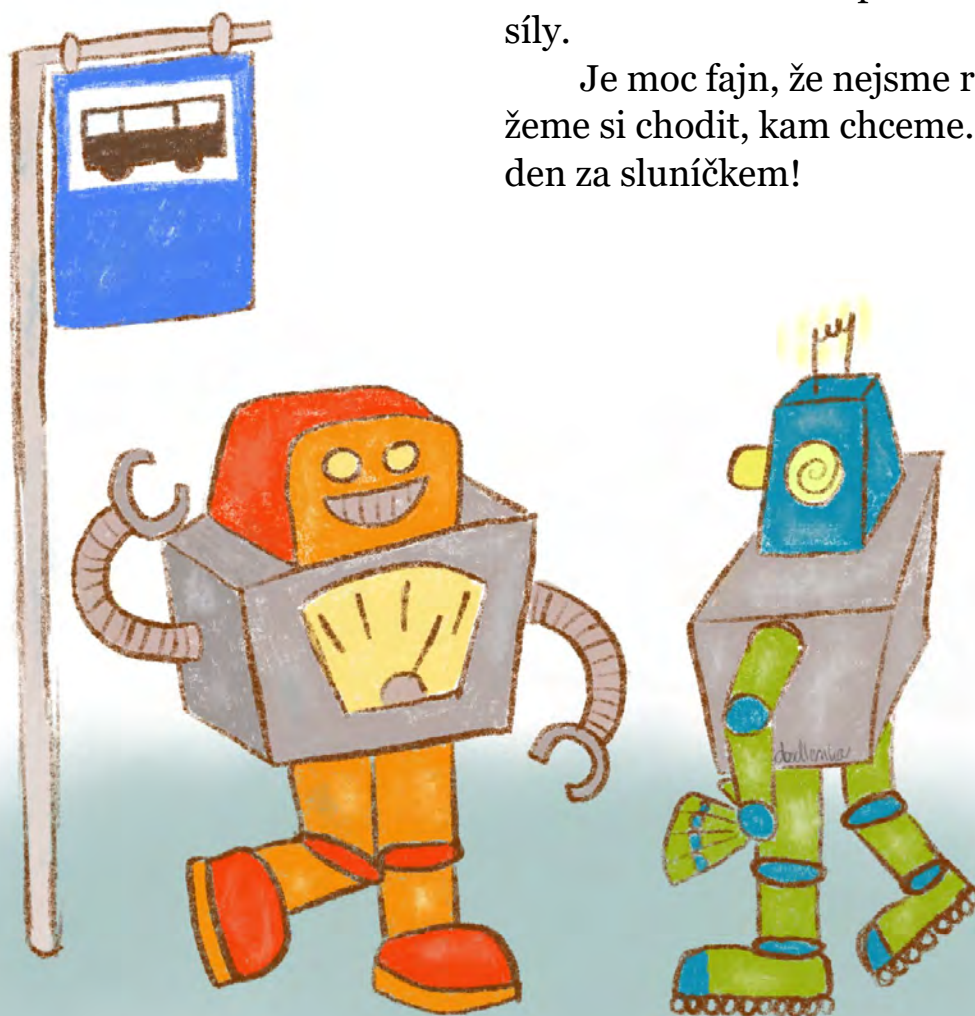
Stoupili jsme si vedle zastávky na pole. Dva z nás, já a Jonáš, jsme byli roboti. Máma byla programátorka. S Jonášem jsme se dotýkali zády, každý se koukal na jinou stranu. Táta mámě vy-

světlil, že cílem programátora je, aby se roboti sešli.

Roboti od startu jdou pomalými kroky vpřed a programátor se vždycky dotkne jednoho z nás a křikne doleva nebo doprava. Ten, koho se máma dotkla, změnil směr podle instrukce. Máma se teda pořádně uběhala, než jsme se s Jonášem sešli. Pořád mezi námi lítala sem a tam, jednou jsem už už byla skoro v silnici, naštěstí mě stačila včas odvelet.

Byla jsem ráda, že autobus přijel dřív, než jsem měla být jako programátorka na řadě. Myslím, že by to bylo po takovém celodenním pochodu nad moje síly.

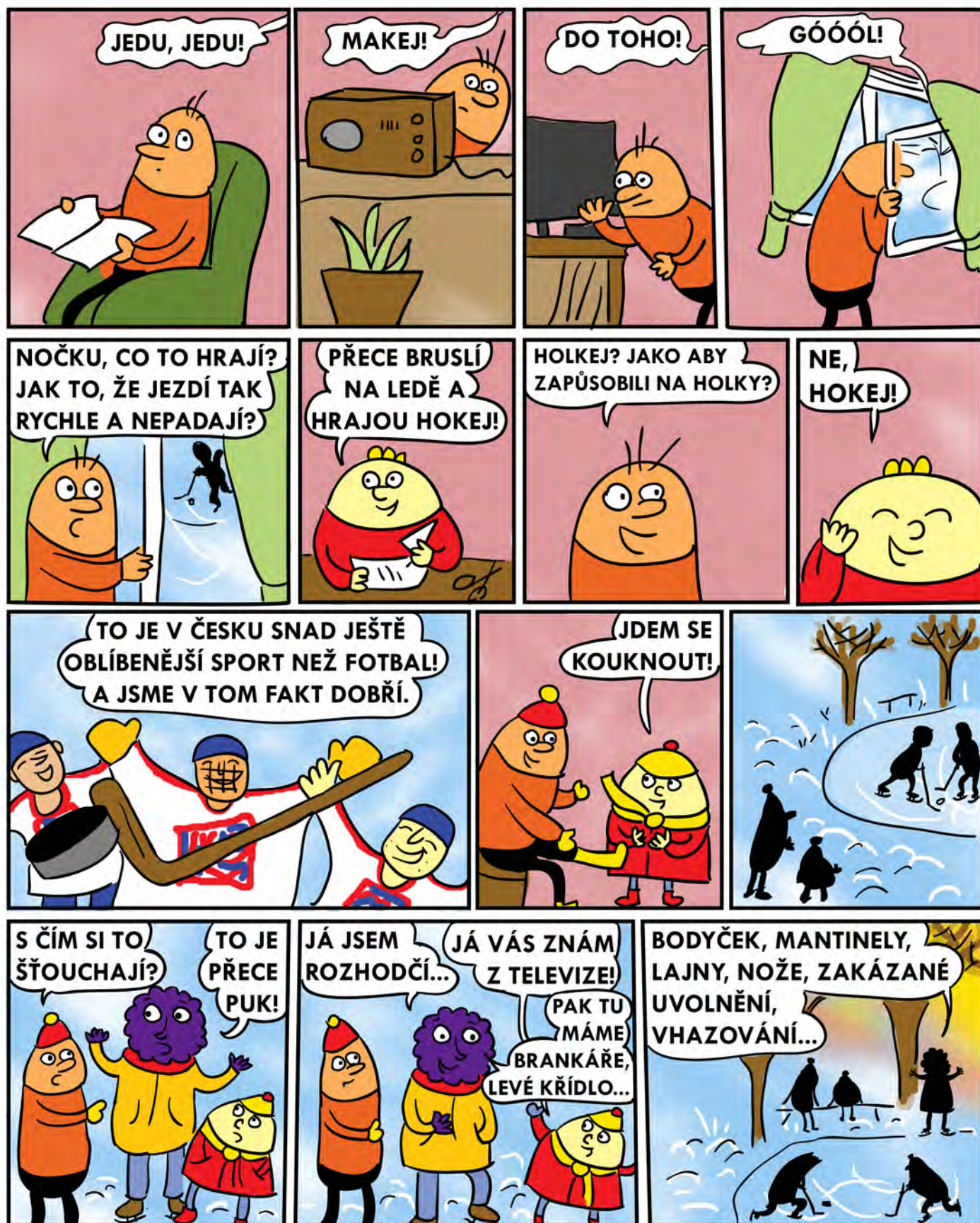
Je moc fajn, že nejsme roboti a můžeme si chodit, kam chceme. Třeba celý den za sluníčkem!

KNEDLÍK

A LEDNÍ HOKEJ

Co to jsou památné stromy?

V naší dávné historii, tedy už i za doby Slovanů, byly všechny staré stromy posvátné. Stromy měly symbolický význam, a proto nebyly káceny a mohly se tak dožít mnoha let.

Stín pod korunami těchto stromů se často stával místem setkávání pro sousedy z celé vesnice. Tradičním zvykem bylo vysazovat stromy, aby chránily lidský rod a stavení a to většinou, když se narodil první syn.

Památné stromy mohou být vyhlášeny z několika důvodů:

- stromy mimořádného vzrůstu
- stromy mimořádného stáří
- stromy mající zvláštní celkový vzhled
- stromy, které jsou významné svou polohou v krajině
- stromy připomínající určitou historickou událost nebo pověst
- stromy, které rostou vedle nějaké významné památky, jako je kaple, studánka nebo kostel

Vilémovický tis

Taxus baccata

DRUH STROMU: Tis červený

STÁŘÍ STROMU: 1 500–2 000 LET

OBVOD STROMU: 350 CM

KDE SE NACHÁZÍ: Vilémovice
u Ledče nad Sázavou

Pověst

V roce 1 220 přišli do Posázaví benedikťinští mniši, kteří se zde rozhodli založit novou vesnici Vilémovice.

Začali nejdříve s kácením lesů, když narazili na jedovatý červený tis, který odpradávná vnímali jako symbol smrti a smutku a věřili, že je čarodějný.

Mniši se zalekli, ale pověřčivost jim nedovolila tis také vykácet. Poblíž tisů potom založili novou osadu. Mohutný tis ve Vilémovicích roste v zahradě barokního zámku už 2 000 let!

Stromy jsou pro nás důležité dodnes.

V České republice jsou ty nejstarší a nejvýznamnější zapsány ve speciálním seznamu. Na památných stromech můžeme najít kovové štítky, na kterých je nápis *strom chráněný státem* nebo *chráněný strom*.

V současnosti se používá nápis *památný strom*.

Arktické dioráma

Na severním pólu vládne pořádná zima, dokonce i v létě! Oblast okolo severního pólu, kde už neroste žádný les a průměrná teplota se v létě pohybuje do deseti stupňů Celsia, se nazývá Arktida. Většinu Arktidy tvoří voda, Severní ledový oceán je převážnou část roku zamrzlý s plovoucími ledovými krami. Největší pevninou Arktidy je Grónsko, Baffinův ostrov nebo Viktoriin ostrov. Nejseverněji žijící lidé na Zemi jsou polární Inuité, kteří obývají severozápadní Grónsko. Ze zvířat žije nejseverněji lední medvěd a polární liška. Prvními objeviteli Arktidy byli Vikingové. Vyprav se na sever i ty!

Budeme potřebovat

- krabici od bot
- vytisknutý motiv arktické krajiny na A4 (lze najít na google.com například pod heslem „arctická noc“)
- obrázky zvířat žijících v Arctidě (lední medvěd, polární liška, sob, velryba, tuleň)
- vatou, polystyren, molitan, pěnovou gumu, bublinkovou fólii a jiné materiály na zpodobení ledu, ledovců a sněhu
- bílý papír
- bílou barvu, modrou barvu
- třpytky, lepidlo, nůžky

1 Nejdříve si promyslíme, jak využijeme prostor krabice – můžeme na sebe nalepit krabici a víko, a tak zpodobnit jak zemi, tak podvodní svět. Nebo použít jen krabici bez víka.

2 Nalepíme obrázek arktické krajiny na pozadí. Krajinu můžeme také sami namalovat.

3 Na dně krabice můžeme zformovat pevninu například z pěnové gumy bílé barvy, na vodní hladinu použijeme třeba modrou barvu, hliníkovou fólii, třpytky... Pomocí vaty, polystyrénu, zmačkaného papíru a dalších materiálů můžeme vytvořit zasněženou krajinu, ledovce, kry...

4 Nakonec do vytvořené krajiny umístíme zvířata. Z papíru vystříhneme zvíře a nezapomeneme nechat pruh papíru navíc na spodní straně – tento pruh ohneme a použijeme jako stojánek nebo natřeme lepidlem a přilepíme. Ryby a mořské savce můžeme zavěsit na nit. A je to!

Itálie

1. Hlavní město Itálie je

- A. Vatikán.
- B. Řím.
- C. Milán.

2. Mlsný jazýček v italské

cukrárně uspokojíte nejspíš

- A. štrúdlm a tureckou kávou.
- B. cappuccinem a sladkou pizzou.
- C. zmrzlinou či tiramisù.

3. V Itálii se platí

- A. librami.
- B. lirami.
- C. eurem.

4. Itálie na mapě připomíná

- A. kozačku.
- B. jezevčíka.
- C. kozu.

5. Nejvyšší horou Itálie je

- A. Monte Rosa.
- B. Monte Verde.
- C. Monte Bianco.

6. Itálie hraničí s

- A. Francií, Švýcarskem, Rakouskem, Slovinskem, Vatikánem a San Marinem.
- B. Francií, Španělskem, Rakouskem, Slovenskem, Vatikánem a San Martinem.
- C. Francií, Švýcarskem, Ruskem, Slovinskem, Vatikánem a San Maminkou.

7. Itálie je

- A. spojené království.
- B. svaz městských států.
- C. republika.

8. Milán se proslavil jako město

- A. dvou moří (Milánského a Lombardského).
- B. dvou pohoří (Vysokého a Nízkého).
- C. módy a financí.

9. Barvy italské vlajky jsou

- A. stejné jako české, ale v jiném pořadí.
- B. zelená, bílá a červená.
- C. zelená, bílá a oranžová.

10. Koloseum je

- A. oblíbený nedělní moučník.
- B. slavná římská památka.
- C. kamenitá pláž v jižní Itálii.

11. V Itálii najdeme sopky

- A. Etnu, Bambuli a Vesuv.
- B. Bednu, Stromboli a Lezus.
- C. Etnu, Stromboli a Vesuv.

12. Trulli jsou

- A. italští bratřenci trollů.
- B. kruhové stavby z kamenů.
- C. typ slaných preclíků.

13. Kde se v Itálii místo po ulicích jezdí po vodě?

- A. V Perugii.
- B. V Benátkách.
- C. V Benátkách nad Jizerou.

14. Vykoupat se můžete v Itálii v moři

- A. Jádrovém.
- B. Jaderském.
- C. Jágrovém.

15. Pesto je

- A. přeliv na těstoviny z bazalky, píniových oříšků,...
- B. pobídka ke zrychlení: šupito pesto!
- C. odlehčené těsto na pizzu.

16. Tiramisù (moučník)

v překladu znamená

- A. týráš mě moc.
- B. taky si dej.
- C. zvedni mi náladu.

17. Nejstarší univerzita

v Itálii je

- A. v Benátkách.
- B. v Boloni.
- C. ve Florencii.

18. Margherite di Stresa

- A. jsou cukrované sušenky.
- B. je italský překlad knihy Kopretiny pro zámeckou paní.
- C. jsou lodičky v přístavu Stresa.

19. Gondola je

- A. sýr s modrou plísní.
- B. zvláštní plavidlo typické pro Benátky.
- C. druh lilie z Liguri.

20. Pizzu Margheritu vymysleli roku 1889

- A. v Novaře.
- B. v Navoně.
- C. v Neapoli.